

Talu, E. (2021). Ergenlerin, Ergenlik Dönemine İlişkin Algılarına Metaforik Bir Bakış, *International Journal of EurasiaSocialSciences (IJOESS)*, 12(43), 33-46.

DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.2855>

Makale Türü (ArticleType): Araştırma Makalesi

ISSN: 2146-1961

ERGENLERİN, ERGENLİK DÖNEMİNE İLİŞKİN ALGILARINA METAFORİK BİR BAKIŞ

Ertuğrul TALU

Dr. Öğr. Üyesi, Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir, Türkiye, etalu@ahievran.edu.tr

ORCID: 0000-0002-3062-6130

Gönderim tarihi:16.10.2020

Kabul tarihi: 27.02.2021

Yayım tarihi: 15.03.2021

Öz

Bu araştırmanın amacı ergenlerin, ergenlik dönemine ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmaktır. Araştırma, nitel araştırma modellerinden olgubilim (fenomenoloji) modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu 2019-2020 eğitim-öğretim döneminde, bir devlet lisesinde öğrenim gören 139 lise öğrencisinden oluşmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanmış olan üzerinde metafor kavramına ilişkin açıklama ve yönergenin olduğu bir yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Formda katılımcılardan "Ergenler ve ergenlik dönemi.....gibidir/benzer, çünkü”cümlesini yalnızca bir metafor kullanarak yazmaları istenmiştir. Katılımcılara formları doldurmadan önce metaforlar hakkında kısa bir bilgi verilmiş ve de örnek olması açısından farklı kavramlara ilişkin metaforların kullanıldığı birkaç örneğe formda yer verilmiştir. Katılımcılardan elde veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilip yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda çalışmaya katılan öğrenciler tarafından "ergenlik ve ergenlik dönemi" kavramına ilişkin 92 farklı metafor üretildiği tespit edilmiştir. Bu metaforlar; ortak özellikleri bakımından "sıkıntı ve stres", "tutarsızlık ve değişkenlik", "kontROLSÜZLÜK ve aşırı hareketlilik", "süreç ve geçiş", "amaçsızlık ve işe yaramazlık" ve "hassaslık" gibi toplam altı farklı kategori altında toplanmıştır. Kategoriler ve üretilen metaforlar değerlendirildiğinde ergenlerin, ergenlik ve ergenlik dönemine ilişkin olumsuz algı ve düşünceleri yansıtan metaforları daha çok kullandıkları tespit edilmiştir. Sonuç olarak ergenlerin içinde buldukları gelişim dönemine yönelik algılarını somutlaştırıp kavramsallaştırarak dışa vurabilmelerinin, pedagojik açıdan önem arz edeceği düşünülmektedir. Çünkü bu algılama biçimleri, bir nevi ergenlerin içinde buldukları gelişim dönemine yönelik bakış açılarının bir göstergesi olarak da değerlendirilebilir. Ayrıca bu bakış açılarının eğitimciler ve aileler tarafından bilinmesi, ergenlere ilişkin yaklaşım biçimlerinin düzenlenmesine ve özellikle de onların içinde buldukları ruh halinin anlaşılmasında önemli katkılar sağlayabilir.

Anahtar kelimeler: Ergen, ergenlik dönemi, algı, metafor

A METAPHORICAL OVERVIEW OF ADOLESCENT PERCEPTIONS OF ADOLESCENT PERIOD**ABSTRACT**

The aim of this study is to reveal adolescents' perceptions of adolescence through metaphors. The research was carried out using the phenomenology model, one of the qualitative research models. The study group of the research consisted of 139 high school students studying at a state high school in the 2019-2020 academic year. In the research, a semi-structured interview form prepared by the researcher with an explanation and instruction regarding the concept of metaphor was used as the data collection tool. In the form, participants say "Adolescents and adolescence period is like /similar to because" They were asked to write using metaphor. Before filling out the forms, the participants were given a brief information about the metaphors, and a few examples using metaphors related to different concepts were given as an example. The data obtained from the participants were analyzed and interpreted with the method of content analysis. It was determined that different metaphors were produced. These metaphors; In terms of their common features, they are grouped under six different categories such as "distress and stress", "in consistency and variability," uncontrollable ability and hyperactivity "," process and transition "," aimlessness and uselessness "and" sensitivity ". When the categories were evaluated, it was determined that adolescents had been more used metaphors with negative perceptions and thoughts about adolescence and adolescence period. As a result, it is thought that the ability of adolescents to concretize and conceptualize their perceptions of the developmental period they are in will be important in pedagogical terms. Because these perception styles can also be considered as an indicator of adolescents' perspective towards the developmental period they are in. In addition, knowing these perspectives by educators and families can make a significant contribution to the organization of approaches to adolescents, and especially to understanding their mood.

Keywords: Adolescent, adolescence period, perception, metaphor

GİRİŞ

Gelişim psikolojisiyle ilgili çalışmalar yürüten pek çok bilim insanı, ergenlik döneminin çocukluktan erişkinliğe geçiş arasındaki önemli ve kritik bir gelişim ve geçiş dönemi olduğuna vurgu yapmışlardır. Ergenlik döneminin, bir köprü ve geçiş dönemi olarak algılanmasından dolayı pek çok kültürde ergenlik, çocukluğun hamlığından yetişkin olgunluğuna geçişin; gelecek için fiziksel, bilişsel, duygusal ve cinsel olarak hazırlanmanın meydana geldiği önemli bir büyüme dönemi olarak ifade edilmektedir (Steinberg, 1985; Thomas, 1990).

Özbay ve Öztürk (1992) ergenlik dönemini; bireylerin bedensel büyüme ve olgunlaşmasındaki değişikliklerle başlayan, biyolojik ve cinsel olgunluğa erişmesi ile süren, sosyal üretkenliğini ve bağımsızlığını kazanmasıyla son bulan bir gelişim dönemi olarak tanımlamaktadırlar. Ayrıca bu dönem fiziksel, bilişsel ve duygusal alanlarda pek çok değişikliğin hızlıca yaşandığı, çoğu kez sancılı bir dönem olarak da bilinmektedir (Santrock, 2020). Aynı zamanda ergenlik yalnızca bir dizi değişimlerin yaşandığı bir dönem değil, bu değişimlere uyum sağlanması gereken hassas bir süreci de içermektedir (Kundakçı, 2005). Yine bu dönem bireyin aynaya baktığında sürekli değişen bir görünüşle karşılaşma ve eşzamanlı olarak içinden çıkarıp atamadığı sürekli içsel bir savaş dönemi olarak da görülmektedir (Ertaş-Sinirlioğlu, 2006).

Ergenlik dönemi ve bu döneme ilişkin yaşanan güçlükler, geçmişten günümüze en başta felsefe ve psikoloji bilimi olmak üzere pek çok sosyal bilim alanının ilgisini çekmiştir. Çok eskiden beri çocukluktan erişkinliğe geçişin hiç de kolay olmadığı düşünülmüş, bu dönemin büyük bocalamalar ve sıkıntılarla dolu bir kriz dönemi olduğuna vurgu yapılmıştır (Gallatin, 1995). Bu konuda ünlü filozoflardan biri olan Sokrates; ergenleri otoriteye başkaldıran, eleştiriye gelmeyen, asi ve kötü davranışlar sergilemeye yatkın kişiler olarak ifade etmiş; Platon ise ergenleri adeta sarhoş bir ruh haliyle dolaşan "ruhsal sarhoşlar" olanlar betimlemiştir. Bir diğer ünlü filozof Aristo ise ergenlerin davranışlarında dengesizlik ve tutarsızlıkların çok görüldüğünden bahsederek ergenleri, "dürtüsel ve mantıksız tuhaf yaratıklar" olarak betimlemiştir (Dacey & Travers, 1996).

Eski Yunan felsefesindeki ünlü düşünürlerin, yüzyıllar öncesi ergenliğe ilişkin bu görüşlerinden sonra ilerleyen yıllarda psikoloji alanında çalışmalar yapan pek çok kuramcı; ergenlik dönemi ve ergenlere ilişkin birtakım görüşler öne sürmüşlerdir (Dacey & Kenny, 1994). Bu görüşlerden ilki çocuk ve ergen psikolojisinin kurucusu olarak da bilinen Stanley Hall'a aittir. Hall, ergenlik döneminin insanın yaşam döngüsünde çok önemli ve kritik bir yere sahip olduğunu belirtmiş ve ergenlik dönemini bir yeniden doğuş dönemi olarak nitelendirmiştir. Ona göre, İnsan bencil güdüler ve hayatta kalma endişeleriyle ilkel bir ırkın üyesi olarak dünyaya gelir ve ergenlikle birlikte adeta ikinci kez yeniden doğar (Cravens, 2006). Bu yeniden doğma ve uygarlaşma süreci hiç de kolay bir geçiş süreci olmamakta, özellikle bu dönemde bir dizi içsel çatışmaların ortaya çıkması, beraberinde sancılı bir süreçinde başlamasına neden olmaktadır. Bu da sancılı ve sıkıntılı olan bu sürecin "fırtına ve stres" dönemi olarak adlandırılmasına yol açmaktadır (Adams, 2000; Berzonsky, 2000; Dacey & Kenny, 1994; Gallatin, 1995; Kulaksızoğlu, 1998; Santrock, 2020).

Yine Hall' un ergenliğe ilişkin görüşlerini destekleyen Parman (1988) ise ergenliği büyüme ve değişim adına önemli bir dönem olarak ele almış ve bunun bir metamorfoz olduğunu savunmuştur. Oda tıpkı Hall gibi ergenliği

“ikinci bir doğum” olarak tanımlamış ve doğumun, fetüs halinden bebek haline geçişi; ergenliğin ise çocukluktan yetişkinliğe geçişi temsil ettiğini belirtmiştir. Bu konuda ilginç görüşleri olan bir diğer bilim adamı ise Fransız psikanalist Franço Dolto’dur. Dalto, ergenlik dönemini bir değişim ve başkalaşma süreci olarak görürken ergenleri ise “kabuk değiştiren istakozlara” benzetmiştir. Nasıl ki istakozlar kabuk değiştirme döneminde zayıf ve savunmasızlar ise ergenlerin de bu dönemde zayıf ve savunmasız olduklarını ifade etmiştir (Dinçel, 2006). Ergenlik dönemine ilişkin ilginç açıklamalardan biri de hiç kuşkusuz ki kişilik psikolojisi alanında önemli görüşlere sahip olan Harry Stack Sullivan’a aittir. Sullivan’a göre ergenlik dönemi bir “cehennemdir.” Bunun da nedeni geleneksel ve kültürel değerler sonucunda, başta cinsellik olmak üzere pek çok konuda ergenlerin engellenmeye ve baskıya maruz kalmalarıdır (Özbay, 2000). Diğer yandan psikoloji bilimine önemli katkılar sunan ünlü kuramcı Erik Erikson ise ergenliği, “bir kimlik arayışı ve rol karmaşası” yaşama dönemi olarak tanımlamıştır (Gerrig & Zimbardo, 2016). Ayrıca Erikson bu dönemde ergenlerin “ben kimim” sorusuna yanıt aramaya ve hayatı sorgulamaya başladıklarını belirtmiştir (Luyckx ve diğerleri, 2008).

Yukarıda geçmiş yüzyıllardan günümüze uzanan ergenlik dönemine ilişkin farklı kuram ve yaklaşımları öne süren bilim insanlarının döneme ilişkin görüş ve düşünceleri, kısaca verilmeye çalışılmıştır. Bu görüşler incelendiğinde ortak noktaları, konuyla ilgili çalışmalar yapan çoğu bilim insanının ergenlik dönemini ele alırken dönemi ve ergenleri çarpıcı kavramlar kullanarak tasvir etmeleri olmuştur. Bu da bir bakıma konuyu metaforik bir bakış açısıyla ve dikkat çekici bir yaklaşım tarzıyla ele aldıklarının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Çünkü en güçlü zihinsel araçlardan biri olan metaforlar; aynı zamanda olayların oluşumu ve işleyişi hakkında bireylerin düşüncelerini yapılandırma, yönlendirme ve kontrol etmede önemli bir rol üstlenmektedir (Lakoff & Johnson, 2005; Miller, 1987).

Metafor kavramı ile kastedilen; bir kavram, olgu veya olayın; başka bir kavram, olgu veya olaya benzetilerek ifade edilmesidir. Diğer yandan metaforlar, anlamı daha etkili kılmak ve canlılık kazandırmak için bir düşünceyi bir başka kavram üzerinde ifade etmede kullanılan önemli dilsel araçlar olarak da kabul görmektedir (Fitzgerald, 1997; Lakoff & Johnson, 2005). Bu da metaforların, aslında söylenmek istenen şeyleri daha vurgulu ve güçlü bir anlatım tarzıyla ve en önemlisi de daha az sözcük kullanarak karşıya aktarabilme sanatı olduğunu bize gösterir (Girmen, 2007). Sonuç olarak metaforlar, kişilerin algılarını açığa çıkartmada ve anlamada paha biçilmez, en etkili ve pratik kullanım araçları olarak kabul edilirler (Goss, 2001; Hansen, 2004; Schmitt, 2005). Bu sayede, kişiler ifade etmekte zorlandıkları soyut kavramları somutlaştırma imkânı elde etmiş olurlar (Midgley ve diğerleri, 2014).

Ergenlerin içinde buldukları gelişim dönemine yönelik algılarını somutlaştırıp kavramsallaştırarak dışa vurabilmelerinin, pedagojik açıdan önem arz edeceği düşünülmektedir. Çünkü bu algılama biçimleri, bir nevi ergenlerin içinde buldukları gelişim dönemine yönelik bakış açılarının bir göstergesi olarak da değerlendirilebilir. Ayrıca bu bakış açılarının ruh sağlığı ve çocuk gelişimi uzmanları, eğitimciler ve aileler tarafından bilinmesi, ergenlere ilişkin yaklaşım biçimlerinin düzenlenmesine ve özellikle de onların içinde buldukları ruh halinin anlaşılmasında önemli katkılar sağlayabilir. Diğer yandan literatür incelendiğinde ergenlerin kendi içinde buldukları dönemi nasıl algılayıp değerlendirdikleri üzerine metafor kullanımını içeren bir çalışmaya ülkemizde rastlanılmamış olması, yurt dışında ise bu konuda Scholl ve Holman (1981), Michalko

(1984 ve Larsen ve Larsen (2004) tarafından gerçekleştirilen birkaç çalışmanın dışında çalışmanın olmaması da bu çalışmanın gerekliliğini ortaya koyan bir diğer gerekçe olarak söylenebilir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; ergenlerin, ergenlik dönemine ilişkin genel değerlendirmelerini ve içinde buldukları dönemi nasıl algıladıklarını metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Ergenler; ergenlik dönemine ilişkin sahip oldukları algılarını, hangi metaforları kullanarak ifade etmektedirler?
2. Ergenler tarafında ergenlik dönemi kavramına ilişkin üretilen metaforlar, ortak özellikleri bakımından hangi kategoriler altında toplanabilir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Ergenlerin, ergenlik dönemine ilişkin algılarını; metaforlar aracılığıyla saptamayı amaçlayan bu çalışma, tarama modelinde nitel bir araştırmadır. Veri toplama sürecinde, nitel araştırma yöntemleri desenlerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgubilim (fenomoloji) deseni, katılımcılar tarafından oluşturulan anlamları tanımlamak ve açıklamak amacıyla kullanımı sık tercih edilen bir desendir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu desende araştırmacı; katılımcının öznel tecrübeleri, algılamaları ve olaylara yükledikleri anlamları incelemektedir (Akturan ve Esen, 2008).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu; 2019–2020 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Kırşehir ili merkez sınırları içerisinde yer alan bir devlet lisesinde öğrenim gören ve yaşları 14-18 arasında olan, 77'si kadın, 62'si erkek, toplam 139 gönüllü lise öğrencisinden oluşmuştur. Bu devlet lisesinin tercih edilmesinde okulun merkezde kolay ulaşılabilir bir konumda yer alması etkili olmuştur. Araştırmanın çalışma grubunun cinsiyet ve sınıf düzeyine göre dağılımı tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Cinsiyet ve Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

		Frekans	%
Cinsiyet	Kadın	77	55
	Erkek	62	45
Sınıf	9	31	22
	10	36	26
	11	35	25
	12	37	27

Verilerin Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler; araştırmacı tarafından hazırlanmış olan, üzerinde metafor kavramına ilişkin açıklama ve yönergenin olduğu yarı yapılandırılmış bir görüşme formuyla toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, metafor araştırmalarında en fazla tercih edilen veri toplama araçlarının başında gelmektedir (Döş, 2010; Linn ve diğerleri, 2007; Pishghadam & Pournali, 2011). Formda katılımcılardan “Ergenler ve ergenlik dönemi..... gibidir/benzer, çünkü” cümlesini yalnızca bir metafor kullanarak yazmaları istenmiştir. Katılımcılara formları doldurmadan önce metaforlar hakkında kısa bir bilgi verilmiş ve de örnek olması açısından farklı kavramlara ilişkin metaforların kullanıldığı birkaç örneğe formun açıklama kısmında yer verilmiştir. Sonrasında görüşme formlarını doldurmaları için katılımcılara beş dakika süre verilmiş ve veriler gönüllülük esasına dayalı olarak toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada, nitel veri analizi yöntemlerinden olan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi; sözel, yazılı ve diğer materyallerin nesnel ve sistematik bir şekilde incelenmesi ve belli kategorilere göre düzenlenmesine olanak tanıyan bilimsel bir yaklaşımdır (Bogdan & Biklen, 2007; Cohenet ve diğerleri, 2007; Leblebici ve Kılıç, 2004; Tavşancıl ve Aslan, 2001). İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçla toplanan verilerin analiz edilip yorumlanması süreci; 1) Kodlama ve ayıklama aşaması, 2) Örnek metafor derleme aşaması 3) Kategori geliştirme aşaması, 4) Geçerlilik ve güvenilirliği sağlama aşaması, 5) Verileri bilgisayar ortamına aktarma aşaması olmak üzere beş aşamada yürütülmüştür (Croswell, 2014; Saban, 2009).

1. Kodlama ve Ayıklama Aşaması: Bu aşamada öncelikle katılımcıların ergenlik dönemine ilişkin ürettikleri metaforların alfabetik sıraya göre geçici bir listesi yapılmıştır. Bu doğrultuda katılımcıların yazılarında belli bir metaforun belirgin bir şekilde dile getirilip getirilmedikleri incelenmiştir. Daha sonra listelenmiş metaforlar en fazla belirtilme sıklığına göre ve her bir katılımcı için bir sayı verilerek kodlanmıştır. Ayıklama süreci için ise her bir formdaki metaforlar ve metaforların açıklamaları tek tek incelenmiş ve kullanılan metaforlarla kullanım amacı arasında tutarlı bir ilişki olup olmadığına bakılmıştır. Çalışma kapsamındaki 143 katılımcının 4 tanesinin formu çalışmanın amacı dışında cevaplar yazmalarından dolayı araştırma kapsamı dışında bırakılarak elenmiştir.

2. Örnek Metafor Derleme Aşaması: Bu aşamada kriterlere uymayan 4 form elendikten sonra toplam 139 adet geçerli metafor formu elde edilmiştir. Daha sonra bu formlardaki metaforlar tekrar gözden geçirilerek en fazla belirtilme sıklığına göre sıralanarak tablolaştırılmıştır. Ayrıca katılımcıların her bir metafora yönelik belirttikleri gerekçeler listelenerek ilgili metaforu en iyi temsil ettiği düşünülen örnek metafor ifadeleri oluşturulmuştur. Örnek metafor ifadeleri metaforların belli bir kategori altında toplanmasında ve araştırmanın veri analiz sürecini ve yorumlarını geçerli kılmak amacıyla kullanılmıştır.

3. Kategori Geliştirme Aşaması: Bu aşamada öğrencilerin tarafından üretilen her bir metafor; konusu ve kaynağı arasındaki ilişki göz önünde bulundurularak analiz edilmiş, ortaya çıkan benzerlik ve farklılıklar saptanarak belli

bir kategori altında toplanan metaforlar; ortak özellikleri bakımından “sıkıntı ve stres”, “tutarsızlık ve değişkenlik”, “kontROLSÜZLÜK ve aşırı hareketlilik”, “süreç ve geçiş”, “amaçsızlık ve işe yaramazlık” ve “hassaslık” gibi toplam 6 farklı kategori altında toplanmıştır. Sonrasında ise kategorileri temsil eden metaforlar listelenerek en fazla belirtilme sıklığına göre sıralanarak tablolaştırılmıştır.

4. Geçerlik ve Güvenirlik Aşaması: Geçerlik ve güvenirlik, araştırma sonuçlarının inandırıcılığını sağlamak veya artırmak için araştırmalarda en yaygın olarak kullanılan iki ölçüttür. Bu bağlamda, nitel araştırmalarda verilerin nasıl toplandığı ve hangi yöntemlerle analiz edildiği gibi araştırmanın bütün basamaklarının aşama aşama ayrıntılı olarak rapor edilmesi, geçerliliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmada araştırma sonuçlarının geçerliliğini sağlamak için a) veri analiz süreci detaylı bir şekilde açıklanmış, b) bulguların işlenmesinde ve yorumlanmasında katılımcıların kendi el yazıları ile yazdıkları metafor imgeleri; temel veri kaynağı olarak kullanılarak yani doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Ayrıca araştırmanın güvenirliliğinin sağlanması amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Bu doğrultuda araştırmada ulaşılan kategoriler altında yer verilen metaforların, söz konusu kategorileri temsil edip etmediğini teyit etmek amacıyla iki uzman metaforları ve metaforlara ilişkin kategorileri karşılaştırmıştır. Araştırma verileri, iki uzman tarafından ayrı ayrı kodlandıktan sonra ortaya çıkan metafor ve kategori listesine son şekli verilmiştir. Bu şekilde yapılan veri analizinin güvenirliliği; “Görüş birliği / Görüş birliği + Görüş ayrılığı x 100” formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Miles & Huberman, 1994). Güvenirlik çalışması kapsamında görüşüne başvuru alan uzman; beş metaforu (volkan patlaması, bulut, fırtına, kara bulutlar, bozuk hava), araştırmacıdan farklı olan bir kategoriyle ilişkilendirmiştir. Bu durumda, %96 oranında bir uzlaşma (güvenirlik) sağlandığı görülmüştür. Nitel çalışmalarda; uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun %80 ve üzeri olduğu durumlarda, arzu edilen düzeyde bir güvenirliliğin sağlandığı öngörülmektedir (Miles & Huberman, 1994; Patton, 2002).

5. Verileri Bilgisayar Ortamına Aktarma Aşaması: Elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra, her bir metafor ve kategoriye temsil eden katılımcı sayısı (f) ile yüzdesi (%) hesaplanmış ve tablo oluşturularak her tabloya ait ilgili veriler yazılmıştır. Ayrıca metaforu üreten katılımcılarla ilgili bilgiler; sıra no, cinsiyet ve yaş (41/E.16 yaş) şeklinde metafor cümlesinin sonunda parantez içinde verilmiştir.

BULGULAR

Katılımcı öğrencilerin ergenler ve ergenlik dönemine ilişkin ürettikleri metaforlar tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin “Ergenler ve Ergenlik Dönemi” Kavramına İlişkin Ürettikleri Metaforlar

Metafor	F	Metafor	F	Metafor	F	Metafor	F
Hava Durumu	5	Deli Fişek	2	Dehliz	1	Serçe	1
Saatli Bomba	5	Akıl Tutulması	2	Savaş	1	Anahtar	1
Volkan Patlaması	4	Oyuncu	1	Gökkuşluğu	1	Şarkı	1
Freni Boşalmış Araba	4	Otomatik Lamba	1	Annem ve Babam	1	Transformer	1
Fırtına	4	Bipolar İnsan	1	Aşk	1	Bitki	1
Med-Cezir	4	Işık	1	Duygular	1	Artı-Eksi	1
Sivilce	4	Kayısı Ağacı	1	Sürpriz Yumurta	1	Yavru Köpek	1
Kaos	4	Kâbus	1	Araba Yarışı	1	Gül	1
Düzensiz Gemi	3	Dikenli Bir Yol	1	Rock 'n Roll	1	Hastalık	1

Dönme Dolap	3	Pandoranın Kutusu	1	Güneş ve Ay	1	İnsan Dışı	1
Bulut	3	Yol	1	Kelebek	1	Kötü Günler	1
Karmaşa	3	Aklımın Uçması	1	Zaman	1	Soba	1
Ateş	2	Termometre	1	Mahalledeki Deli	1	Asabilik	1
Köprü	2	Çılgın	1	Cahiliye Dönemi	1	Müslüm Gürses	1
Depresyon	2	Barut Fıçısı	1	Koşucu	1	Yalnızlık	1
Ağaç	2	Güneş	1	Mevsimler	1	Sancı	1
Kış Mevsimi	2	Ateşten Gömlek	1	Deli İnek	1	Civciv	1
Gece ve Gündüz	2	Kara Bulutlar	1	İnternet	1	Çıkmaz Yol	1
Bukelamun	2	Kaynayan Kazan	1	Tembel Hayvan	1	Hayal Alemi	1
Labirent	2	Patlamış Mısır	1	Beşiktaş	1	Zor Yıllar	1
İsyan	2	Boş Beyin	1	Renkli Kalemler	1	Yap-Boz	1
Dört Mevsim	2	0,5 Kalem Ucu	1	Sivilce Bataklığı	1	Bozuk Hava	1
Yanardağ	2	Sarmaşık	1	Merdiven Basamağı	1	Çikolata Bitmiş Boş Paket	1
Toplam Metafor Sayısı							92
Toplam Metafor Frekansı							139

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan 139 lise öğrencisinin “Ergenler ve Ergenlik Dönemi” kavramına yönelik toplam 92 adet metafor ürettikleri görülmektedir. Geliştirilen metaforların büyük bir kısmı (67 metafor) yalnız bir kişi tarafından temsil edilmektedir. Geriye kalan 25 metaforu ise 2 ile 5 arası kişiler temsil etmektedir. İlk on sırada yer alan metaforlar ise sırası ile; Hava Durumu(f: 5), Saatli Bomba(f: 5), Volkan Patlaması(f: 4), Freni Boşalmış Araba(f: 4), Fırtına(f: 4), Med-Cezir(f: 4), Sivilce(f: 4), Kaos(f: 4), Dümensiz Gemi(f: 3), Dönme Dolap(f: 3) metaforlarıdır.

Tablo 3. Öğrencilerin “Ergenler ve Ergenlik Dönemi” Kavramına Yönelik Üretmiş Oldukları Metaforlara İlişkin

Kategoriler ve Kategorilerde Yer Alan Metaforlar

Kategori	F	%	Kategori Altında Sunulan Metaforlar
Sıkıntı ve Stres	41	29	Fırtına(4), Kaos(4), Sivilce(4), Ateş(2), Depresyon(2),İsyan(2), Kış Mevsimi(2), Yanardağ(2), Akıl Tutulması(2), Hastalık(1), Barut Fıçısı(1), Kara Bulutlar(1), Kaynayan Kazan(1), Kötü Günler(1), Soba (1), Asabilik(1), Sancı(1), Sivilce Bataklığı(1), Savaş (1), Bozuk Hava(1), Dikenli Bir Yol(1), Dehliz (1), Ateşten Gömlek(1), Zor Yıllar(1), Müslüm Gürses(1), İnsan Dışı(1).
Tutarsızlık ve Değişkenlik	35	25	Hava Durumu(5), Med-Cezir (4), Dönme Dolap(3), Bulut (3), Gece ve Gündüz(2), Bukelamun(2), Dört Mevsim(2), Deli Fişek(2), Güneş ve Ay(1), Pandoranın Kutusu(1),Sürpriz Yumurta(1), Artı-Eksi(1), Bipolar İnsan(1), Oyuncu(1), Annem ve Babam(1), İnternet (1), Beşiktaş(1), Otomatik Lamba(1), Termometre(1), Yap-Boz(1).
Kontrolsüzlük ve Aşırı hareketlilik	23	16	Saatli Bomba(5), Volkan Patlaması(4), Freni Boşalmış Araba(4), Ateş (2), Araba Yarışı (1), Rock'n Roll (1), Koşucu(1), Mahalledeki Deli(1), Ateş ve Barut(1), Kaynayan Kazan(1), Deli İnek(1), Çılgın(1).
Süreç ve Geçiş	19	14	Ağaç(2), Köprü(2), Mevsimler(1), Transformer(1), Serçe(1), Anahtar(1), Bitki(1), Civciv(1), Yavru Köpek(1), Merdiven Basamağı(1), Gök Kuşağı(1), Gül(1), Zaman(1), Güneş(1), Yol(1), Sarmaşık(1).
Amaçsızlık ve İşe Yaramazlık	13	10	Dümensiz Gemi(3), Çikolata Bitmiş Boş Paket(1), Hayal Alemi(1), Labirent(1), Çıkmaz Yol(1), Yalnızlık(1), Tembel Hayvan(1, Boş Beyin(1), Cahiliye Dönemi(1), Patlamış Mısır(1).
Hassaslık	8	6	Kayıp Ağacı(1), 0,5 Kalem Ucu(1), Renkli Kalemler(1), Kelebek (1), Aşk(1), Duygular(1), Şarkı(1), Işık(1).

Tablo 3. incelendiğinde katılımcı öğrencilerin “Ergenler ve Ergenlik Dönemine” ilişkin ürettikleri metaforların altı kategoriye göre sınıflandırıldıkları görülmektedir. Aşağıda her bir kategoriye oluşturan ilk üç metafora yönelik katılımcılara ait doğrudan alıntılanmış cümlelere yer verilmiştir.

1.Sıkıntı ve Stres Kategorisi: Bu kategorinin toplam 44(%29) metafordan oluştuğu görülmektedir. Bu kategoride bulunan metaforların frekans dağılımlarına bakıldığında en sık kullanılanları sırası ile Fırtına(4), Kaos(4) ve Sivilce(4) metaforları olduğu görülmektedir.

“Ergenler ve ergenlik dönemi bir fırtınaya benzer. Çünkü fırtına bir anda çıkar, hızla eser ve her şeyi bir anda yıkar geçer” (133/E.18 yaş).

“Ergenler ve ergenlik dönemi tam bir kaos gibidir. Çünkü her şeyin sarpa sardığı bazen de çözümsüz bir karmaşanın yaşandığı berbat bir dönemdir” (98/K.17 yaş).

“Ergenler ve ergenlik dönemi sivilcelerle savaş gibidir. Çünkü bu dönem sivilcelerin insana kâbus yaşattığı bir dönemdir” (11/K.15 yaş).

2.Değişkenlik ve Tutarsızlık Kategorisi: Bu kategorinin toplam 35(%25) metafordan oluştuğu görülmektedir. Bu kategoride bulunan metaforların frekans dağılımlarına bakıldığında en sık kullanılanları sırası ile Hava Durumu (5), Med-Cezir (4) ve Dönme Dolap (3), metaforları olduğu görülmektedir.

“Ergenler ve ergenlik dönemi hava durumuna benzer. Çünkü bir bakarsın güneş çıkar hava açar bir bakarsın bulutlanır, yağmur yağar ya da fırtına eser. Yani ergenlere güvenilmez” (84/E.17 yaş).

“Ergenler ve ergenlik dönemi med-cezir gibidir. Çünkü davranış ve ruh hallerinde sürekli gelgitler yaşanır. Duygular ve öfke bir çıkar bir iner” (75/K.17 yaş).

“Ergenler ve ergenlik dönemi dönme dolaba benzer. Çünkü bir bakmışsın üste çıkmışsın bir bakmışsın en alta inmişsin üst alt durumları öyle değişir durur” (127/E.18 yaş).

3.KontROLSÜZLÜK ve AŞIRI HAREKETLİLİK Kategorisi: Bu kategorinin toplam 23(%16) metafordan oluştuğu görülmektedir. Bu kategoride bulunan metaforların frekans dağılımlarına bakıldığında en sık kullanılanları sırası ile Saatli Bomba(5), Volkan Patlaması(4), Freni Boşalmış Araba(4), metaforları olduğu görülmektedir.

“Ergenler ve ergenlik dönemi saatli bombaya benzer. Çünkü çok öfkeli ve asabidirler ve her an patlayabilirler, ne zaman nerde patlayacaklarını bilmek zordur” (91/E.17 yaş).

“Ergenler ve ergenlik dönemi bir volkan patlamasına benzer. Çünkü patladığı an içindeki birikmiş olan kızgın lavlar etrafa saçılır ve önüne çıkanı yakar, yıkar” (103/E.17 yaş).

“Ergenler ve ergenlik dönemi freni boşalmış arabaya benzer. Çünkü nerede, nasıl duracakları ve nereye toslayacakları pek belli olmaz” (52/E.16 yaş).

4.Süreç ve Geçiş Kategorisi: Bu kategorinin toplam 19(%14) metafordan oluştuğu görülmektedir. Bu kategoride bulunan metaforların frekans dağılımlarına bakıldığında en sık kullanılanları sırası ile Ağaç(2), Köprü(2), Mevsimler(1), metaforları olduğu görülmektedir.

“Ergenler ve ergenlik dönemi bir ağaca benzer. Çünkü zaman ilerledikçe önce çocukken nasıl bir fidan gibilerse ergenlikle birlikte bu fidan gelişir ve artık bir ağaç olma yolunda her geçen zaman ilerler” (80 /E.17).

“Ergenler ve ergenlik dönemi bir köprüye benzer. Çünkü bir taraf çocukluk diğer taraf yetişkinlik işte ergenlik çocukluğu bırakıp karşı tarafa geçmeye başlanıldığı zamandır” (115/K.18).

“Ergenler ve ergenlik dönemi mevsimlere benzer. Çünkü nasıl ki mevsimler arasında bir geçiş yaşıyorsa ergenlikte de tüm zorluklar atlatıldıktan sonra bahara ulaşılacaktır. Yeter ki buna inanalım” (45/K.16).

5.Amaçsızlık ve İşe Yaramazlık Kategorisi: Bu kategorinin toplam 13(%10) metafordan oluştuğu görülmektedir. Bu kategoride bulunan metaforların frekans dağılımlarına bakıldığında en sık kullanılanları sırası ile Dümensiz Gemi(3), Çikolatası Bitmiş Boş Paket(1) Hayal Alemi(1) metaforları olduğu görülmektedir

“Ergenler ve ergenlik dönemi dümensiz gemi gibidir. Çünkü belli bir rotaları yoktur nereye gittikleri belli olmaz rüzgâr nereden eserse akıl oraya kayar gider” (79/E.17).

“Ergenler ve ergenlik dönemi çikolatası bitmiş boş pakete benzer. Çünkü nasıl ki çikolata paketini büyük bir hevesle açarsınız ve yersiniz sonra da elinizde boş paketi kalır. Yani heveslerin çoğu bir süre sonra keyif vermez hale gelir size boş kısım kalır” (131/K.18).

“Ergenler ve ergenlik dönemi hayal alemi gibidir. Çünkü bu dönemde tüm ergenler bir hayal aleminde yaşar, amaçsız boş bir hayal alemi sonra gerçekler çıktığında karşıya boşa geçen yıllara ah vah çekilir ama nafile” (116/K.18).

6.Hassaslık Kategorisi: Bu kategorinin toplam 8(%6) metafordan oluştuğu görülmektedir. Bu kategoride bulunan metaforların frekans dağılımlarına bakıldığında en sık kullanılanları sırası ile Kayısı Ağacı(1), 0,5 Kalem Ucu(1), Renkli Kalemler(1), metaforları olduğu görülmektedir

“Ergenler ve ergenlik dönemi kayısı ağacına benzer. Çünkü soğuk havadan nasıl ki kayısı ağaçları etkilenir ergenler de öyledir. Kolay etkilenirler. Narinlerdir, hassaslardır. İnce dalları vardır dikkatsiz basarsanız çabucak kırılırlar, zarar görürler” (71/K.17).

“Ergenler ve ergenlik dönemi 0.5 kalem ucu gibidir. Çünkü sert yazarsan, bastırırsan hemen kırılan bir kalem ucu gibidirler” (37/K.16).

“Ergenler ve ergenlik dönemi renkli boya kalemleri gibidir. Çünkü her renk vardır. Nasıl ki boya kalemlerinde siyah, beyaz, mavi, mor, pembe gibi çeşit çeşit renkler varsa ergenlerin de bu renkler gibi çeşitli duyguları vardır. Yani rengarenktirler. Çok hassas olunan, hayalperestlik dönemidir” (96/K.17).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Ergenlik dönemi ve ergenlere ilişkin tarihsel süreç içerisinde, birçok kuramcının farklı tanımlamalarla bu döneme ilişkin görüşler öne sürdükleri ve bazen de bu görüşlerin ifadesinde adeta metaforik bir kavramlaştırmayla konuyu

daha dikkat çekici hale getirerek ele aldıkları tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde ergenlerin kendi içinde buldukları bu gelişim dönemini nasıl algılayıp değerlendirdikleri üzerine metafor kullanımını içeren bir çalışmaya ülkemizde rastlanılmamış, yurt dışında ise bu konuda birkaç çalışmanın dışında çalışmanın olmadığı tespit edilmiştir. Bu tespit bağlamında böyle bir çalışmanın gerçekleştirilmesine karar verilmiş ve seçilen bir devlet lisesinden katılımcı 139 gönüllü lise öğrencisi ile bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda katılımcı lise öğrencilerinin, ergenlik dönemine ilişkin 92 farklı metafor ürettikleri tespit edilmiştir. Üretilen metaforlardan 25'i, birden fazla katılımcı tarafından ortak üretilmişken 67 metafor ise sadece birer katılımcı tarafından üretilmiştir. Çalışmada "ergenler ve ergenlik dönemi" kavramına yönelik oluşturulan kategoriler ise "sıkıntı ve stres", "tutarsızlık ve değişkenlik", "kontROLSÜZLÜK ve aşırı hareketlilik", "süreç ve geçiş", "amaçsızlık ve işe yaramazlık" ve "hassaslık" olmak üzere toplam altı kategori altında toplanmıştır.

Bu çalışmanın sonucunda, bu kategorilere ilişkin elde edilen metaforlara ilişkin ortak özellik ve içeriklerine göre genel bir değerlendirmeye gidildiğinde ise olumsuz algı ve görüşe sahiplik ve olumlu algı ve görüşe sahiplik olmak üzere iki temel bakış açısı altında elde edilen verilerin değerlendirilebileceği görülmüştür. Olumsuz algı ve görüş altında "sıkıntı ve stres", "tutarsızlık ve değişkenlik", "kontROLSÜZLÜK ve aşırı hareketlilik", "amaçsızlık ve işe yaramazlık" olmak üzere toplam dört kategorinin (% 80); olumlu algı ve görüş altında ise "süreç ve geçiş" ile "hassaslık" olmak üzere toplam iki kategorinin (% 20) yer aldığı görülmektedir. Bu sonuçlardan lisede öğrenim gören ergenlerin, içinde buldukları dönemi daha çok olumsuzluk olarak algılayıp değerlendikleri ve bu olumsuzluğu ise çoğu zaman birazda tiye alan esprili bir bakış açısıyla dışa vurdukları tespit edilmiştir. Bu dışa vurumda kullandıkları metaforlar her ne kadar olumsuz ifadeler içerse de aslında bu söylemlerin bile ergenlerin kendileriyle ne kadar barışık bir ruh hali içinde olduklarının bir nevi göstergesi olarak yorumlanabilir.

Literatürde ergenlerin kendi bakış açılarından içinde buldukları dönemi metaforlar kullanarak betimlemelerine ilişkin önemli çalışmalardan bir tanesi Larsen ve Larsen (2004) tarafından gerçekleştirilmiş "I Am a Puzzle: Adolescence as Reflected in Self-Metaphors" adlı çalışmadır. Bu çalışmada ergenlerin kendilik algılarının güçlü ve zayıf yönlerinin farkında oldukları ve kendilerini yetişkinlere ifade edebilme ve de başkaları tarafından anlaşılma arzusunun dile getiren metaforların kullandıkları bu kullanımlarda da daha çok olumsuz betimlemeler içeren metaforları kullanmayı tercih ettiklerine yönelik bulgular tespit edilmiştir. Çalışmada tespit edilmiş en çarpıcı metaforik ifadenin ise ergenlerin kendilerinde gördükleri karmaşıklığı "Ben bir bulmacayım, yapboz parçalarının hiçbirinin aynı olmadığı, uygun yerlere uygun parçaların getirilmesi gereken bir bulmaca" adlı metafor olduğu tespit edilmiştir. Bu yönüyle çalışma bulgularının bu çalışmanın sonuçlarıyla benzerlikler gösterdiği söylenebilir.

Yine Michalko (1984) tarafından gerçekleştirilen "The Metaphor of Adolescence" adlı çalışmada ergenlerin, ergenlik dönemini ifade etmede olumsuz metaforları daha fazlaca kullanmalarına karşın olumlu metaforları da tercih ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca ergenlerin olumlu-olumsuz metaforlar yoluyla kendilerini anlama ve anlatma olasılıkları hakkında yeni anlayışlar kazandıkları ve kendileriyle barışık olma adına bunun önemli olduğu sonucuna ilişkin bulguların olduğu tespit edilmiştir. Buda bu araştırmanın bulgularıyla benzerlik gösteren bir başka çalışma bulgusu olarak değerlendirilebilir.

Diğer yandan Scholl ve Holman (1981) tarafından gerçekleştirilmiş olan bir çalışmada katılımcıların hem ergenliği “psiko-sosyal bir türbülans” dönemi olarak olumsuz bir yaklaşımla betimledikleri, hem de çocukluğun bitirilip, yetişkinliğe ilişkin rollerin algılanmaya başlanıldığını bir geçiş dönemi olarak ergenliği “yaşamın soyunma odası” olarak olumlu bir bakış açısıyla betimledikleri tespit edilmiştir. Böylelikle çalışmada iki kutuplu bir yaklaşımla hem türbülansı ifade eden olumsuz bir yönün hem de geçişi, değişimi ifade eden olumlu bir yönün olduğunu görülmüştür. Bu bulguda bu araştırmanın sonucundaki “süreç ve geçiş” kategorisindeki yer alan olumlu metaforlar ile “sıkıntı ve stres” kategorisinde yer alan olumsuz metafor ifadeleriyle benzerlik gösteren bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Yukarıda yer verilmiş olan çalışmalardan elde edilen bulguların genel bir değerlendirmesi yapıldığında, bu çalışmanın bulgularını destekler nitelikte benzer sonuçların yer aldığı söylenebilir. Bu durum ergenlerin içinde buldukları gelişimsel dönemin zorluklarının farkında olduklarını bunu her ne kadar ağırlıklı olarak olumsuz metaforik ifadeler kullanarak yansıtsalar da diğer yandan kendi benlikleriyle de barışık oldukları ve ergenliği zorluklarda içerse bir gelişim değişim ve hassas bir geçiş dönemi olarak ifade ettikleri şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç olarak ergenlerin içinde buldukları bu çok boyutlu geçiş ve değişim döneminin kendileri tarafından nasıl algılanıp, değerlendirildiği ve ifade edildiği pedagojik açıdan önem arz etmektedir. Çünkü bu algılama biçimleri bir nevi ergenlerin kendi içinde buldukları gelişim dönemine yönelik bakış açılarının da bir göstergesi sayılabilmektedir.

ÖNERİLER

Ergenlerin içinde buldukları gelişimsel döneme ilişkin algılarının metaforlar yoluyla ortaya konulması ve bu bu bakış açılarının eğitimciler ve aileler tarafından bilinmesi ergenlere ilişkin yaklaşım biçimlerinin düzenlenmesinde önemli rol oynayabilir. Ayrıca ergenlerin içinde buldukları dönemin gelişimsel özelliklerini daha iyi tanımaları ve farkındalık kazanmaları açısından okullarda bilgilendirici çalışmalara daha fazla yer verilebilir. Diğer yandan ergenlerin, ergenlik dönemine ilişkin bakış açılarını ve algılarını tespit etmenin özellikle onların içinde buldukları ruh halinin anlaşılmasında ve bu bağlamda da ergenlere yönelik düzenlenecek psiko-eğitim programlarının planlanmasında önemli katkılar sağlayabilir. Ergenlerin içinde buldukları ergenlik dönemine ilişkin düşüncelerini metafor yöntemiyle dışa vurmalarına dayalı bu çalışmaya öğrencilerin çok istekli ve keyif alarak katılmaları metaforların ergenlerde kendilerini anlamının ve anlatmanın pratik bir yöntemi olarak farklı konularda da kullanılabileceğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Ayrıca bu konuda benzer bir çalışmanın ortaokul öğrencilerinden oluşan bir örneklem grubu üzerinde tekrarlanması önerilebilir.

Etik Metni

“Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazara aittir.”

Yazarın Katkı Oranı Beyanı: Yazarın bu makaleye katkı oranı %100’ dür.

KAYNAKÇA

- Adams, G. (2000). *Adolescent development the essential readings*. Blackwell Publishers.
- Akturan, U., & Esen, A. (2008). Fenomenoloji. T. Baş & U. Akturan (Ed.), *Nitel araştırma yöntemler içinde* (s. 83-98). Seçkin Yayıncılık.
- Berzonsky, M.D. (2000). Theories adolescence. J. Adams (Ed.), *Adolescent development: The essential reading içinde* (p. 129–148). Blackwell Published.
- Bogdan, R.C., & Biklen, S.K. (2007). *Qualitative research for education*. Pearson Education Inc.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Veri analizi el kitabı* (23. baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. Routledge.
- Cravens H. (2006). The historical context of G. Stanley Hall's adolescence (1904). *Hist Psychol*,9(3),172-185.
- Creswell, J.W. (2014). *Educational research: Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research*. Harlow: Pearson.
- Dacey, J.S., & Kenny, M. (1994). *Adolescent development*. Brown & Benchmark Publishers.
- Dacey J.S., & Travers, J.F. (1996). *Human development*. (Third edition). Brown & Benchmark Publishers.
- Diñçel, E. (2006). *Ergenlik dönemi gelişimsel ödevler ve psikolojik problemler* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Döş, İ. (2010). Aday öğretmenlerin müfettişlik kavramına ilişkin metafor algıları. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(3), 607-629.
- Ertaş-Sinirlioğlu, H. (2006). *Yeme bozuklukları: Anoreksiya, bulimia ve diğerleri*. TimaşYayıncılık.
- Fitzgerald, T. K. (1997). Under standing diversity in the workplace: cultural metaphors of identity. *Business Horizons*, 40(4), 66-70.
- Gallatin, J. (1995). Ergenlik kuramları. J.F. Adams (Ed.), *Ergenliği anlamak içinde* (s.49-80). (Çev. Nermin Çelen) B. Onur (Ed.), İmge Yayınevi.
- Gerrig, R. J., & Zimbardo, P. G. (2016). *Psikolojiye giriş: Psikoloji ve yaşam* (Çev. G. Sart). Nobel Yayıncılık.
- Girmen, P. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin konuşma ve yazma sürecinde metaforlardan yararlanan durumları*(Yayınlanmış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Goss, D. (2001). Chssing the rabbit: metaphors used by adult learners to describe their learning disabilities. *Adult Learning*, 12(2),8-9.
- Hansen, D.T. (2004). A Poetics of teaching, *Educational Theory*, 54(2), 119-142.
- Kulaksızoğlu, A. (1998). *Ergenlik psikolojisi*. Remzi Yayınevi.
- Kundakçı, A.H. (2005). *Üniversite öğrencilerinin yeme tutumları, benlik algıları, vücut algısı ve stres belirtileri Açısından karşılaştırılması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (2015). *Metaforlar hayat anlam ve dil* (Çev. G. Y. Demir). İthaki Yayınları.
- Larsen, D. L., & Larsen, J.E. (2004). "I am a puzzle": Adolescence as reflected in self-metaphors. *Canadian Journal of Counselling*, 38(4), 246–259.
- Leblebici, D.N., & Kılıç, M. (2004). *İçerik analizi*. Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

- Linn, G.B., Sherman, R., & Gill, P.B. (2007). Making meaning of educational leadership: The principal ship in metaphor. *NASSP Bulletin*, 91(2), 161-171.
- Luyckx, K., Schwartz, S. J., Goossens, L., & Soenens, B. (2008). The relationship between identity development and adjustment in the transition to adulthood: Variable-centered and person-centered approaches. *Journal of Research on Adolescence*, 18(4), 595-619.
- Michalko, R. (1984). The metaphor of adolescence. *Phenomenology and Pedagogy*, 1(3), 296-311.
- Midgley, W., Trimmer, K., & Davies, A. (2014). *Metaphors for, in and of education research*. Cambridge: Scholars Publishing.
- Miles, M.B., & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis*, Thousand Oaks, CA: Sage.
- Miller, S. (1987). Some comments on the utility of metaphors for educational theory and practice. *Educational Theory*, 37, 219-227.
- Özbay, H., & Öztürk, E. (1992). *Gençlik*. İletişim Yayıncılık A.Ş.
- Özbay, H. M. (2000). *Ruh sağlığı ve hastalıkları kliniğine başvuran ergenlerin kendilerini algılamalarıyla başvurmayanların kendilerini algılamalarının karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Parman, T. (1998). *Ergenlik döneminde cinsellik (Gelişim ve Sorunları)*. Erol, S ve Rugancı, N. (Ed.), Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği Yayınları. 2.
- Patton, M.Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods*. Sage Publications.
- Pishghadam, R., & Pourali, S. (2011). Metaphorical analysis of Iranian MA students' Beliefs: A qualitative study. *Higher Education Studies*, 1(1), 27-37.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Santrock, J. W. (2020). *Ergenlik (Adolescence)*. (Çeviri Ed. Siyez, D.M), Nobel Yayınları.
- Scholl, G., & Holman, I. (1981). *Impacts of mainstreaming during career building ages, 13-21*. *Blindness Annual 1980-81*. American Association of Workers for the Blind.
- Schmitt, R. (2005). Systematic metaphor analysis as a method of qualitative research. *The Qualitative Report*, 10(2), 358-394.
- Steinberg, L. (1985). *Ergenlik* (Çev.F. Çok). İmge Kitabevi.
- Tavşancıl, E., & Aslan, E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. Epsilon Yayınları.
- Thomas, R.M. (1990). *Counseling and life-span development*. Sage Publications.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık.